

ОБЛКУУСКОМДА

Эң эки чечен чогаалдын область конкурзун чорудар дугайында

Национал хевирлиг болгаш социалисттик утка шынарлыг тыва чечен чогаалды улам хөгжүдөр болгаш Тыва автономнун область социалисттик эгебиле чедикширнин чартырынга дузалаштырар сорулга-биле ажылчы чонаар депутаттарының область Советинин күүсөкчи комитетинин шийтирилээни болза:

1951 чылдын январь 1-ден 1952 чылдын январь 1-ге чедир эң эки уран-чечен чогаал дээш область конкурзун чорударына чарлар. Эң эки уран-чечен чогаал дээш область конкурзунун негелделеринин дугайында дурмуна бадылаар. Конкурзун ажалын удуртуп эрге-

лээрн-биле дараазында состав ёзуугар жюрини тургузар: Х. Базыр-Сат—жюринин даргазы, Л. Дмитриев—жюри даргазынын оралакчызы, Х. Анчима, М. Мендуме, О. Саган-оол, А. Палым-бах, М. Мунзук, О. Толгар-оол, А. Делгер-оол — жюринин кезигүүнери

Эң эки чечен чогаалдын область конкурзун чорудар талазы-биле негелделернин дугайында саавы

I Ажылчы тыва литератураны улам ырай салгырадыр, совет кижилерин, ылаңгы анык эскерни коммунизмин хөрөмгө кижизидип турар. Хамактык мурунда амгы уениң темаларына хамаарышкан бедиң идеялыг чогаалдарын тургузар, авторларын, чечен чогаалдарын өстүрүп калбартыр сорулга-биле 1951 чылдын январь 1-ден 1952 чылдын январь 1-ге чедир прозанын, поэзиянын болгаш эң эки чечен чогаалдарга драматургиянын область конкурзун эртерерин чарлаан.

дугайын, совет болгаш национал чогаалдарынын дугайын; табын, демократия дээш совет улустун болгаш делегеринин бугу мурунчы кижилеринин демиселинин дугайын; социализмин тургузары дээш демократтыг чурттарнын улустарынын демиселинин дугайын; совет улустун тилелелеринин сорук кижиркизи болгаш организаачызы — большевиктер партиянын дугайын; урутлар болгаш аныктар дугайын; совет шкolanын амьдыралынын дугайын; пионер болгаш комсомол организаацияларынын дугайын; коммунисттик моральдин дугайын.

айтып туруп, авторнун ады салдынган чогаалдарын текстын «Конкурса» деп айтыпшаан, совет чогаалчылар Эвилелинин адресинге чорудуп бээр. Бижитинген чогаалдарын текстын оларнын хүлээп алдынган үезинде эгелер конкурзун жюрин хынал көөр. Чогаал бурзуун жюринде хынал көргөш, эң аклырын тусайлап шийир. Текстиге немелде эдиглер кижирин эргежок чутула апарза конкурс жюрин болуңу санал, сүмезин катпашаан, авторларга медеглээр.

II КОНКУРСТУН ЧИЖЕК ТЕМАТИКАЗЫ

1. Амгы уениң темаларына хамаарышкан чечен чогаалдарын талазы-биле; сталинчы беш чылдарнын үезинде совет улустун болгаш совет күрүнеини улуг тургузукчу ажылчыны дугайын; бойдуңу чартырынын сталинчы улуг плавны дугайын, хоорай болгаш көдөөдө социализм күш-ажылдын дугайын, бистин чуртка коммунизмин тургузары дээш совет улустун демиселинин болгаш Совет Тывада социалисттик чартырынын дугайын; совет тургузууга күжүнүн үер дестерин; социализм тилелелерин чедирген бистин чуртун мурунку революстук байдалын; Ада-чуртун дайынын үезинде совет улустун төөгүдү чедикширинин дугайын; совет патриотизмин амьдыралчы күжүнүн дугайын; совет күрүнеини хөгжүдөөдөгү орус улустун мурунчы ролунун дугайын; ССРЭ-нин улустарынын эң-найыралынын дугайын; кизи төрөдөгөннүн төөгүдү хөгжүдөөдөгү ССРЭ-нин башчарык ролуну

2. Эргем чогаалдарын талазы-биле: Совет Эвилелинин ажим-байлактарын, оң бойдуңуну, экономиказын, техниказын, эргеминин болгаш культуразын дугайын.

3. Ада-чурт эргеминин тодаргай айтырылганын үндөлтүрүп тургустун эргем-фантазия чогаалдары.

4. Конкурстуң нити сорулгаларын харылап, кандыг-даа жанрга шийтириленип турар, хостуг темага хамаарышкан чогаалдар

1952 чылдын эгезинде, шийтинген чогаалдарын текстын конкурзун жюрин катал хынал көргөш, конкурстуң негелделери ёзуугар шаңнал тыспыран донтадып шийтирилээр.

IV

Эң эки чогаалдарга дараазында шаңналдарын донтадыр: Бир дугар шаңнал — 3. автор бүрүзүңгө-ле 5 муң рубль.

Ийн дугар шаңнал—6. автор бүрүзүңгө-ле 3 муң рубль.

Уш дугар шаңнал — 9. автор бүрүзүңгө-ле 2 муң рубль.

1951 чылда бижитинген болгаш үргүлчүнүң парлагазыга баш бурунгаар чарлатынган чогаалдар шаңнал тыспышынынга база киржиш болур. Конкурс жюрин эң эки чогаалдарын область солунарына чарлап үндүрерини дамыдып болур. Ол ышкаш, эң эки чогаалдарын «Улуг-Хем» деп алыманакша парлап үндүрер.

Чогаалдарын текстын «Конкурса» деп бижээш, Кызыл, Ленин кудумчуу, № 52 бажынын 62-ги өрөөлинде совет чогаалчылар Эвилелинин Тыва салбырынга чорудар.

III Конкурса чогаалчылар, башчылар, амьчилер, агрономнар, зоотехниктер болгаш область конкурсуна киржирин-ке күзөөн бүгү хамааттылар киржи. Орус болгаш тыва дылдар кырыга бижитинген чогаалдарын кайгызын-даа конкурса күлөөп алыр; бижитинген чогаалдарын текстын 1951 чылдын январь 1-ден 1952 чылдын январь 1-ге чедир бүдүн чылдын дургузунда конкурсу хүлээп алыры-биле кижирин чөпшөөрээр.

Бижитинген болгаш тодаргай адресин

Нультура-чырыдышкын ажилдакчыларынын ээлчеглиг сорулгазы

Областың нультура-чырыдышкын алаачы черлери РСФСР-нин Дээди Советинин соңгудаларын талазы-биле чутула учур-дузалык кампаания эртен чер-чер Советтеринин соңгудаларына чыдынган байлак дуркулгазы-биле шийтип киргилээ.

Амгы соңгулда кампаания болза, бистин чуртка политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрүшкүнүн улам ырайлыг чайгылыш чок өзүштүктүнүн үезинде болуп эртин турар.

РСФСР-нин Дээди Советинге соңгудалар областың нультура-чырыдышкын алаачы черлеринин ажилдакчыларынын улам шыгыны шылгада болур. Бичаңгаш амгы соңгулда кампааниянын үезинде политик-кижизидилгелиг болгаш нультура-массалыг ажилды улам бедик идеялыг денел-биле калбартыр керек.

Болур деп турар соңгудаларын артын хүнеринде областың нультура-чырыдышкын алаачы черлеринин ажилдакчылары чотун түнү кылдыр учур-дулугу? Чүнү-даа мурунда лекция программазын күштеридер керек. Сталин-ин Конституциянын, совет улустун төөгүдү тилелелеринин сорук киржиринин болгаш организаачызы—большевиктер партиянын, социалисттик Төрөөн мурутун күчү-шымалын илередиң турар наа тудугларын, совет кижиниң бедик мораль-политиктиг көзү-шынарынын болгаш эске-даа чутула-чутула темаларга хамаарышкан айтырылганын талазы-биле лекцияларын номчулгаларын чорудар. Ол болза, соңгулда кампааниянын үезинде нультура бажындарынын клубтарынын, номчулга бажындарынын, кызыл өглеринин ажалынын адырылбас чутула кеззе болгаш турар учурлуг.

Совет улустун улуг чаалап алмышкынынга төдөм-биле илередиң турар

фото чурктарын болгаш эске-даа чутула материалдарын монтаждарын бүгү-ле нультура-чырыдышкын алаачы черлеринге организаатп тургускулар.

Салым-чаянын ырайыларын, хөгжүчүлөрүн, уран номчуучуларын, таңдычаларын база бот-тывыгыр уран чүгүлдүң чогаалчыны быыгы коллективтеринин бисте хөй сангы-биле барын, уран-чүгүлдүң өргүзүүнүн область шүүлдөз бисте тодаргай көргүскөн. Ол бүгү культурут уран күштерин соңгуучуларын мурунуга бараан болурунга артыгы-ле болза хөй-биле ажилгаары эргежок чутула. Концерттерин чүгү-ле нультура бажындарына, клубтарга, номчулга бажындарына эвес, харын шуут-ла нультура-чырыдышкын алаачы черлеринин чедип шыдавайн келгени агитпултуларга, колхозтарга, сумуларга берип көргүзөр керек. Аңаа холбаштыр, ыран колхозтарга, сумуларга үнүп, нультура-массалыг ажилдар чорударынын тусай агитбригадаларын тургускулаза чогуур.

Бистин чуртун Үндөзин Хооблузуна, социализм тилелелеринге, ССРЭ-нин ажилчы чоннарынын патриотизмге холбаштырган, агитаторларын шийтинген литератураларын булдунарын, номнар делегелерин библиотекаларга организаатар керек.

Идея-политиктиг кижизидилге ажилчы база бир чутула чөпсө болза, чечен чогаалдарын динчалгыр номчулгаларын чорудуп, оларнын таныжылгалыг чуталаанын мурунуга организаатар болур. Ындыг хөмчөгелерин чоруду чүгү-ле библиотекка ажилдакчыларынга хамаарып чүвэ эвес, харын клубтар, номчулга бажындарынын ажилдакчыларынын база чутула сорулгазы болур. Ындыг динчалгыр номчулгаларга мындыг номнардан кезидилерин шийип ал болур, чижээ: П. Павленковун «Аас-кежи» деп номунда (И. В. Сталин биле Ворошевтин учуражыш-

кынын «Победа» совхозка Воропаевтин чоранын, буржуазтыг нультураны ёзулуг арнын көргүзүп турар—Х-ту өгөн болгаш эске-даа), С. Бабавскийнин «Алдын Сылдыстың Навабары» деп номунда (Кубань казактары эш Сталиннин ССРЭ-нин Дээди Советинин депутаттыгына кандидат кылдыр депшиди турарын, колхозтуң беш чыл плавын чуталаанын турарын, электростанция хөдөдирип эгеленин), В. Ажаровтин «Москвадан ыракта» деп номунда (И. В. Сталин-нин радио дамчыштыр чутаазын нефть-дамчыдылга тулукчуларын динчал турарын, Бердзэини партияга кирип турарын, нефть-дамчыдылганы оң тулукчулары өлүдөн камгалап ап турарын) болгаш эскелери-даа. Ол ышкаш бистин боттук байдалының бүгү байланышын ылаңгы-биле илередиң көргүзөр төдөөдө, шаанда феодализм болгаш капитализм үезинде бистин ажилчы чонувустун аар-берге амьдыралын илередиң турар номнарын соңгуучуларга номчуп таныштыра чогуур. Аңаа хамаарыштыр, тыва феодаалдарын, орус чийнең-садыкчыларын тырамында ажаллаан, адылдарын эргемедел чогуур, орус, тыва халектеринин эң-найыралын, деткижлегенин тоданы-биле илередиң көргүскөн, Салчак Токанов «Араттың сөзү» деп оюну соңгуучуларга таныштырып болур.

Соңгулда муруну чарынын үезинде областың нультура-чырыдышкын алаачы черлеринин мурунда салдынып турар кол сорулгалар мындыг азылгыдыр. Оларын амьдыралга чедикшир боттандырар чорук — нультура бажындары, клубтар, номчулга бажындары, библиотекалар болгаш кызыл өглер ажилдакчыларынын хүндүлүг хүлээлгени болур учурлуг.

Д. ПРЕСС, областың нультура-чырыдышкын кидизинин эргелечинин оралакчызы.

Күрүне албан черлеринин ажилдакчыларынын профессионал эвилелинин 3 дугар область конференциясы

Во чылдын январь 25—26 хүнеринде областың харылаа клубуна күрүне албан черлеринин ажилдакчыларынын профессионал эвилелинин 3 дугар область конференциясы болуп эртен.

Күрүне албан черлеринин ажилдакчыларынын профессионал эвилелинин обкомунун ажалынын дугайында эш Кудрия, ревизия комиссиянын ажалынын дугайында эш Косовский олар илеткел тылган.

Илеткелдер дооултам соонда калбак анал, шүгүчүлөлдөр эгелээш, 21 киши сөс ап чүвэ чуталаан. Конференция ВКП(б) обкомунун секретари эш Ордум-оол, облкуускомун даргазынын

оралакчызы Гусев, ВКП(б) обкомунун партия, профес, комсомол кидизинин эргелекчизи эш Иванов олар кирешкен.

Конференциядан профэвилелинин обкомунун кезигүүнерин, ревизия комиссиязын, областың профессионал эвилелеринин катышкан конференциянын төлөөлөрүн 40 кижини, күрүне албан черлеринин ажилдакчыларынын профэвилелинин бүгү-эвилел стезизинге баар төлөөлөргө эш Козловакы (күрүне албан черлеринин ажилдакчыларынын профэвилел обкомунун даргазы) болгаш эш Самдынын (Бай-Тайга райкуускомунун даргазы) сонгаан.

Колхозчу аңчыларнын олчазы

Бай-Тайга районун Шуй сумуунда «Мурунчы» колхозтуң 5 кизи составтыг аңчылары кышкы аңчыр сезонунда элзэн хөй олча-ажыкты тылганнар.

Шуйнун Чагыс-Терек экиннеринге 2 бөрүтү, 28 эликтери болгаш хүбүстери аңап өлүргөш, белеткел чевринге киргенер. Оларнын өртөз — 3000 ажим рубль болган. Ол аңчы-өргөгүн колхозтуң нити хөргөгизи кылдыр оңа агар санында кирген. Колхозчу аңчылар аңчырын ажалын үргүлчүлөшкөн.

С. ТӨРӨШТЕВ.

Совет хамааттыларынын хүлээлгелери

Бистин чуртувус эвилелешкен болгаш автономнун республикаларын Дээди Советтеринин соңгудаларына белеткенип турар. В. И. Лениннин илереткени-биле алырга «...кожаларга тываажак, дарлаттырганнар, адылдарга капта, дузак» (В. И. Ленин, чогаалдар т. XXIII арын 346) мөгечи арнын чагдынган буржуазтыг демократиянын мурунуга совет социалисттик демократиянын артык күштүү демделдиг хүнерде онза күштүү-биле илеретинип турар.

Дээди хевирнин демократизм—совет социалисттик демократия болза, Ленин—Сталиннын партиянын удуртулазы-биле совет улустуң чаалап алган бүгү делегерге төөгүдү тилелелерин хоойлу ёзуугар бажылыг Сталинчы Конституцияга бодуңу тодаргай сикиткиштин тылкан.

Буржуаз конституциялар хамааттыларынын «эргелерин болгаш хосталгаларын» калбак-биле чарлап турар. Ындыг болза-даа, капиталисттик чурттарда улус массалары херек кырында ол «эргелерин болгаш хосталгаларын» ажылгавайн турар. «...демократтыг эргелер болгаш хосталгалар шуут башкаланганын кызыгаарлашынын болгаш хоозун азаашкынын буржуазтыг конституциялар тудуп турар» (И. В. Сталин, Лениннинин айтырылганы, 11 дугар үндүргени, арын 517).

Чижээ АКШ-та «бүгү нитинин соңгулда эргези» миллион-миллион ажилчы чоннарын соңгудаларга киржинде ден херек кырында чайладып турар 50 кызыг кызыгаарлаашкынын болгаш ылаңгыларын тудуп турар.

Сталинчы Конституция болза, ажилчы социалисттик системазын даямдышаан, кандыг-даа кызыгаарлашынын болгаш хоозун азаашкынын чок канчаар-даа аажок улуг эргелерин болгаш хосталгаларын ССРЭ-нин ажилчы чоннарына хандырар берген. ССРЭ-нин Конституциясы болза, ажилдар эргени, дыштарын эргени, назылап кыраанда, ол ышкаш араанда болгаш күш-ажыл кылдыр аргын чидиргенде материалдыг хандырылга алыр эргени, өөренир эргени совет хамааттыларга хандырып, база магадылап турар. Сталинчы Конституция Совет Эвилелинде чурттап турган националдарнын болгаш расаларын ден эргени, эр кижилер-биле херэ-жеринин бүрүн ден эргенин хоойлу ёзуугар бажылыган.

ССРЭ-нин хамааттыларына, хосталганын, сөстүн, парлаганын, хуралдарын хостут болурун магадылаан. ССРЭ-нин хамааттылары яны-бүрү организаацияларга болгаш нитилелдерге катыгар эргелиг. Амь-бодуңа, оран бажынынга болгаш чагаа-бижининин чажыдынга халдап болбас чорукту совет чижилерге хандырган.

ССРЭ-нин хамааттыларына улуг эргелерин болгаш хосталгаларын бажылыгылашаан, Конституция болза, улуг хүлээлгелерин оларга даандырып турар. Капиталисттик куданышкынын делегеринде бүгү-ле эргелерин болгаш хосталгаларын чүгү-ле дарлакчылар эдилеп турарлар. Ажилчы чоннар болза, кандыг-даа эргелерин эдиледейн турар. Ынчаарга дарлакчыларын эрге ажалына таарыштыр күрүнеден донтааткан хүлээлгелерин олар хүлээп турар.

Капиталисттик нитилелге сиктинен, эргелерин болгаш хүлээлгелерин арзында канчаар-даа аажок улуг башкаланчак чорук узутатынган. дарлакчы аңгылар ССРЭ-де узутатынган. Бисте бүгү хамааттылар бир дөмей эргелиг болгаш хүлээлгелерин. Хуунун болгаш нитинин эрге-ажыктарын дүштүрүп таарыштыргай, чүгү-ле социалисттик нитилелге кижизидип ден эргелеринин болгаш хүлээлгелеринин чагыс эви болдуңу болур. Конституциянын даандырган хүлээлгелерин ак-сеткидиг күсөдери социалисттик күрүнеин күчү-шымалын бажылыгаар деп чүвени совет кижилер билдир. Ынчаарга ол болза, бодуңуң өзтөзөндө ажилчы чоннарын материалдыг болгаш культурут денинелин чайгылыш чок бедикшир хандырып турар.

ССРЭ хамааттыларынын кол эргелери кандыг болуру?

Совет хамааттызы бурзуңун бир дугар болгаш ыдынттыг хүлээлгези болза, Конституциянын хажык чок сагыры болур. Сталинчы Конституция—ССРЭ-нин хоойлу-жудулгазынын үндөзүн. Оң дурмчүткени-биле бүрүн дүштүрүп бүгү хоойлуларын үндүрер. Оларын ылаңгы сагыры ССРЭ хамааттыларынын хүлээлгези болур. Бүгү улустун эрге-ажыктарын илередиң турар совет хоойлулар—коммунисттик нитилелди тургузары дээш демиселге Совет күрүнеин күчүлүг ыразы. Ол хоойлулар коммунисттик моральди кижизидилгезинге дузалап турар. Оң биле кады Совет күрүнеин хоойлулары—бистин улустун дайзынарын-биле демиселдин чыдыр чөпсө болур. Бүгү совет хамааттылары хоойлуларын шыңгы сагыры болза, бистин күрүнеин

чекетелеринге чутула условие болур. Сталинчы Конституция болза, күш-ажылдын сагылга-чурмуңу сагыры совет хамааттыларына хүлээлгип турар. ССРЭ-де күш-ажыл болза, аңжыл кылбас кичи чөм чивес» деп принципти ёзуугар ажил кылдып шыдаар хамаатты бурзуңун хүлээлгези болгаш алдарын херээ болур. «Кизи бүрүден шыдаар хирезин көрүп алыр, кизи бүрүге ажилдан хирезин көрүп бээр» деп социализмин принципин ССРЭ-де боттандырар турар. (ССРЭ Конституциянын 12 чүүлү). Ажилдар хүлээлгени хамааттыга даандырышаан, Совет күрүне аңаа ажилдар эргени, тодаргайларга магадыладыг ажилды алыр эргени хандырар берип турар. Бисте маңгыс аңгылар чок, бистин чуртун ажилчы чоннары кылган ажалынын санынга болгаш шынарынга денештир ажил телевирин албышаан, бодуңа ажилдап турар. Мынчангаш, ажилчылар болгаш тараачынар ызымак ажилдан тудум-на бистин күрүневи улам-на байлак апар чыдар, ындыгын төлөөзүндө ажилчы чоннарын амьдыралы элзэн культурут болгаш байлак апар чыдар.

Октябрьнун социалисттик Улуг революцияны бистин чуртта күш-ажыла чаа байдалын эгезин салган. Капиталисттик чурттарда аар болгаш албадалыг күш ажил болза, ажилчы чоннарга дарлап хөмдөлгө болуп турда, Совет күрүнеде күш-ажыл хүндөлдөң болгаш алдарын, шыларалдын болгаш мадылдыг чоруктуң херээ аларган. Социалисттик чарыш бистин нитилелдин хөгжүдөөдө соңгаратынмас хоойлуу аларган. Хоорайларын болгаш көдөөлөрүн миллион-миллион ажилчы-ишчилери коммунизмин тилелелеринин ады-биле Төрөөн чуртун чагай чорунга чуткулдуг ажилдап турарлар. Социалисттик чарыш чоруп турда бодурулгениң чус-чус муң эгелечи чогаалчылары, бедик бодурулчулуг күш-ажылдын кайгамчыктыг мастерлери идиң үндүртүнгөн. Оларын иштиден эң аклырын ССРЭ-нин орденнерин болгаш медалдарын донтааткан, дыкка хөйлеринге Социалисттик Күш-ажылдын Мадыры деп бедик болгаш хүндүлүг атты тыспып турар.

Партия, Совет күрүне күш-ажыла меделерди чоруктуң ёзуунга, шынын организаастыг болгаш сагылга-чурмуңу ёзууга совет кижилерин кижизидип турар. Капиталдын чурттарында мыраңай өскө байдал туруп турар. Ында чуртун бүгү байлактарын дарлакчыларын хензиг эвээш болуңун холунда туруп турар, олар ажилдар хүлээлгелерин билбес, ол хирезинде өскөн күш-ажылдын үрө-түнелин олар шигээди хөмдөп турарлар. Улустун канчаар-даа аажок хөй незинге күш-ажыл болза багай түрүн чурттарынын керекчиги дөзү болуп турар. Буржуаз күрүне ажилчы чоннарга ажилдар эргени хандырбайн турар. Капиталисттик чурттарда он-он миллион ажил чоктарынын болгаш чартык ажил чоктарынын бар болуп турары ол дугайын тодаргай херечилеп турар.

ССРЭ-нин Конституциязы хөй нитинин хүлээлгезинге ак-сеткидиг болурун хамааттыларга хүлээлгип турар. Бистин социалисттик күрүневи бодуңу ажил-чорудулгазын улустун эрге-ажыктары-биле бүрүн холбаштыр чорудуп турар. Ынчангаш ССРЭ хамааттызынын хөй нити ыдынттыг хүлээлгези болза, күрүнеин хоойлуларын күсөдери болур. Большевик партия болгаш совет чак бодуңу хөй нитинин хүлээлгезинге бедик меделерди болурун совет кижилерге кижизидип турар. Совет хамааттылары күрүне эрге-чакырганын организаастыг соңгудаларына идеялыг киржирин, бодуңу ажилдын донтааткан нормаларын ажим күсөдери, продукциянын шынарын бедирин, бодуңу бодурулге дуржулгаларын эште-ринге дамчыларын бодуңу хөй нитинин хүндүлүг хүлээлгези чылдыр санап турарлар.

Хөй нитинин хүлээлгезинге ак-сеткидиг болур хүлээлгези кады совет хамааттыларынын социалисттик нити чуртталганын чурмуңу хүндүлээр хүлээлгези сыры харылашкан.

Кижини кизи дарлап чорукка үндөзлөш буржуазтыг нитилел кижилерин тардыр сайдарып турар. «Кизи — кижиге бөрү» «Эжинден дай эви ышкап көрт». «Кижиден эви чүвэ манава»—деп араатанып хоойлулар тергидеп турар.

Социалисттик нитилел тургузуу социалисттик моральди болгаш аажы-чаңчылды тургускан. Социалисттик нитилел тургузуу кижилерин аразында чаа байдалды төртүндүргөн. Эң-найыра, эштежилге, бот-боттарыга дузалаш чорук—совет кижилерин аразында байдалды тодаргайлап турар. Социалисттик нити чуртталганын чурмуңу күсөдөз дээш демисел болдуңа хөй-нитинин дузаламчызы киле чорутуңуң турар. Ындыг болза:

даа, канчаар-даа аажок улуг кижизидип ажилды бистин күрүневи чорудуп турар. Бистин күрүневи бодуңу бүгү ажил-чорудулгазы-биле кижилерин меделеринде капитализмин артыкчыларын ажим тилээринге дузалап турар.

Совет күрүне, коммунисттик партия ажилчы чоннарын совет патриотизмин ёзуунга мога-шылга чок кижизидип турар. Оң үндөзүн расалыг азы националисттик үзөл-бодалдар эвес, харын бистин чуртун ажилчы чоннарын бүгү нацияларын акы-дудмалыкка кады ажилдакчыларга, бодуңу Төрөөн чуртуңа ханызы-биле бедиринде, шыныңында деп эш Сталин өөредип турар.

ССРЭ-нин хамааттылары Совет күрүнеин экономун үндөзүн—нитинин социалисттик өчүзүңу карак оту дег канчаар хүлээлгелиг. Ол өчүңу оорлардан болгаш самчыгачылардан камгалаары болза, бистин күрүневи-дакчылары болза, улустун дайзынарын.

Совет кижилерин мадылдыг күженишкени-биле тургускан социалисттик өчүзүңу самчыгачыларын совет хоойлу-биле шынын шидер эң-не аар кем-буруларын бирээзи болуптур. Күрүнеин болгаш колхоз-кооперативтиң өчүзүңүн оорлары болгаш самчыгачылары болза, улустун дайзынарын.

Совет кижилер улустун өчүзүңү камгы болур, күрүнеин социалисттик өчүзүңү харысалга чок чорук биле болгаш ажил-агыжы эвес чорук биле кам-хайра чок демиселди чорудар хүлээлгелиг. Социалисттик өчүңу канчаар дөзгө—күш-ажылдын бодурулчулун бедирин, продукциянын шынарын экинжидип, оң бот-өртөзүн чингидип турга, социалисттик өчүңуң өзүдөзүн чөдөп алыры болур. Социалисттик өчүңуң өзүдөзүн бистин Төрөөн чуртувустун күчү-шымалын болгаш байшымак чорунун үер дөзү, ажилчы чоннарын материалдыг чагай чорун бедиринин үер дөзү болур төлөөдө, совет хамааттылары социалисттик өчүңуң боту талазы көүдөдиринге сонурталды.

Күрүнеин ажилгалыга ажил-агыжы, камгы чоруктуң илергейлешкени, болза, чөпсөлөшкенин, чуртталга бажындарын, паровозтарын, автомабилдерин болгаш оон-даа эскелерин социалисттик камгалага ап турар, ажилчы чоннарын калбак непертешкенин алган патриотчу шимчээзини болур. Бодурулгениң чөпсөк-херексели капиталисттерин хуу өчүзү болуп, база ажилчы чоннарын кам-хайра чок дарлаарынын чөпсөк болуп турар капиталисттик чурттарга ындыг шимчээзини болдуңмас.

Ада-чуртун камгалаар чорук—Совет хамааттызы бурзуңун ыдынттыг хүлээлгези болур. ССРЭ-нин Чөпсөттиг Күштеринин хүрөөленин шериг албанын кылдыр чорук Совет кижилерин хүндүлүг хүлээлгези болур. ССРЭ-нин хамааттылары шериге кирбешаан, Төрөөн чуртуңа шыны болур, таңгырагалар, социалисттик ада-чуртун хамаарышпас чорун болгаш эрге-ажын колдарында чөпсө-биле чутулдуг болгаш ак-сеткидиг камгалаарын хүлээп, Төрөөн чуртуңдан эскерлип мрбаар, дайзынын талазынче шийтип, шп

Колхоз даргазы

Улуг-Хем районунд эйлиг-Хем суму-зунга 1947 чылда Сталин аттыг элдээ ажил-агый артели тургустунган. Ооң организациаларынын бирээзи эш Өдүр-рек болуп турар.

Эң баштай колхозтуу организастары чик эвес турган. Кижилерниң саналы адгы-аңгы—чамдык кижилер колхоз тургузары арай элек дээр, чамдык кижилер мал-эдинден чарылбас көөн-биле чер санай көжүп чоружсаар чоруун илер-редип турган. Хурал кылар контера бе-зин чок турган. Ол үедэ эйлиг-хемчилер кыжын, чайын Буура, Достейк тайга-ларына, Ортаа-Хем бажына чурттап турганнар. Бир аалдан бир аалга чедер дээди бир хонук иштинде чорурру не-гетинер турган.

Эйлиг-Хем сумузуунун куш-ажылыч чоңунун хой кезин бажың деп чүвени барың-ла танывас турган. Олар кидис өлгөрдө чурттап чоран болгаш шоолу-тарга беэни тарывас, чүгтө мал ажил-агыйдыг чораваннар.

Ол үедэ эш Өдүрүк суму Советиниң даргазы турган. Сумуда коммунистер куш-ажылыч чоңун мурнакчы кезинде элдээ ажил-агый артели организастаар деп санал үндүрүп келген. Комму-нистер чаңгыс эп-сеткил-биле колхозна кирер дугайында билдиргичинерин бижи эгелээ. Сумуга шыраак күшүгү келчү тургузар деп улуг сорулга эш Өдүрүктү мурнунга туруп турган.

Эш Өдүрүк ол сорулгазын күөсөдип шыдаан. 1947 чылда Сталин аттыг, база «Большевик» деп ийи колхоз Эйлиг-Хем сумузуна тургустунган. Эш Өдү-рек суму Советиниң бүгү ажилын кол-хозтарга угулганнар. Ол үедэ ийи колхозтуң чаңгыс-даа ажил-агый төвү, суур чок турган. Суму Советиниң удур-тулгазы-биле колхозчулар ийи колхоз-туң суурун тургузуп эгелээ. Эш Өдү-рек ийи колхозтуң аразына үргүлчү арғын чоруп, колхозчу амандарды башкарып эгелээ. Суму Советиниң даргазы эш Өдүрүктү чүткүлдүг органи-зациячы анылы халас барбаан. Эйлиг-Хем суму Совети 1949—1950 чылдарда область социалистг чарыштын бир ду-гар черин эжелээш, ВКП(б) обкомунун болгаш область Советиниң хүүсеки комитетиниң шилчир кызыл тугун чаа-лап алган.

1950 чылдың чаы эгелээ. Сталин аттыг колхозтуң колхозчуларының ийи хуралы колхоз баштаар чериниң дар-газына эш Өдүрүктү соңгаан. Колхозта партия организациазының коммунисте-ри колхоз даргазына улуг күш апа-рган. Эки удуртукчуа эштежер эш-өөр хой болган. Колхоз даргазының ай-тышкынын күөсетпейн баар чаңгыс даа колхозчу чок турган. Ажылга үмөс кижилер база-ла чок апарган.

Колхоз чаксы тарылганы чүгтө 9

хүн иштинде дооскан. Колхоз 1950 чылда ажил-агый төптүг болган. Колхоз суурунда колхозтуң конторазы, шко-ла, эмнелге, 1200 номнарылг но-чулга бажыңы, магазин ачылдып тур-ган. Колхозтуң школазында 131 уру-лар өөренип турар. 91 колхозчулар чуртталга бажыңарлыг болуп, соок еслерден мөңгөзи-биле чарылган. Мал анылының тулуглары өзүп турар.

Колхоз 1950 чылда күрүнө мурунга хүлээлгелерин алдарлыгы-биле күөсет-кен: тараа дужаалгазын 141 хуу, дүк-тү—103 хуу, ээтти—100 хуу күөсеткен. Мал чемеринге 11.470 центнер сигени-ли белекчээ.

Нитиниң ажил-агыйының мурнакчы-лары өзүп турар. 1950 чылда улуг чылгычы коммунист Чамзырын 53 бер-дерден 53 кулуннарны, хойжу комму-нист Көк 100 хойлардан 102 хураган-нарны, сүт беэни фермазының эрге-лекчизи Сессе 23 инектерден 23 бы-зааларны менди камгалап алган. Колхоз тудуунун бүдүрүлгезинден чаа-чаа бы-заңчылар төртүнүп үнгөн. Бызаңчы Даржаа тудугунуң нарын херекселдерин кылып турар. Ол ышкаш тудугулар Тадар, Үнүкэй, Даржаа олар бүдүрер ажилдык хун нормаларын 110—178 хуу чедир күөсөдип, мурнакчылар болуп турар.

Колхозтуң бүгү чедиргичинери кол-хоз даргазы эш Өдүрүктү органи-зациячы, шыңчы, кызымакый ажил-чору-дуглазындан хамаарышканы маргылдаа чок. Ындыг болза-даа, колхозтуң ажил кылар кижилери, ажил малдары эвээш турган. Ыччангаш колхозтуу организас, ажил-агый талазы-биле улам ыңай бы-жылгаар, нитиниң ажил-агыйына чаа чедиргичинерни чедип алып сорулга-биле 1950 чылдың күзүнде Сталин аттыг, база «Большевик» колхоз ма-тышкаш Сталин аттыг улуг колхоз болган.

Катышкан колхозтуң даргазына эш Өдүрүктү соңгаан. Колхоз 169 ажил-агыйдыг, күш-ажыл шыдаар 314 кижиди болуп турар. Улгатырган колхозтуң ажил-ишчилери 1951 көдээ ажил-агый чылында мал болгаш чер анылының чаа чедиргичинери дээш улуг хүүсеки экинчилер-биле чаңгыс эп-сеткилдиг ажилдап турар.

Колхоз баштаар чериниң даргазы эш Өдүрүк ВКП(б) кеңигүнүнүң кандидат, политшколаның эки дыйнакчызы-ның бирээзи. Эш Өдүрүк бүгү кол-хозчуларның ортузунда улуг хүндүлө-ди болгаш ынаншылды эдилеп турар. Эш Өдүрүк 1950 чылдың декабрь 17-де ажилчы чоңнар депутаттарының район болгаш область Советтериниң депутаттына сонгутурган.

М. БУГАЛДАЙ.

Агрозоотехниктиг курстун ажилы

Чөөн-Хемчик районунд Хөндөргей сумузуна «Кызыл тараачы» көдээ ажил-агый артелине колхозчуларының агротехниктиг болгаш зоотехниктиг ийи курау ажытылган. Курстарда 32 дың-накчылар санатынын турар.

Агротехниктиг курс ийи удаа, зоо-техниктиг курс бир удаа чалгаарың кичээлдер эртиргенден бээр ук курс-тарның кичээлдери чорбастан.

Колхоз баштаар чери курстун дич-накчылары өөрениринге таарышкан чу-

гула байдалды тургуспаанындан, ол ышкаш районунд көдээ ажил-агый кил-диз курстарга эки билигил башкалар хандырбаанындан курстар бодунуң ки-чээлдерин узап турар.

Мынчангаш, колхозта агрозоотехни-ктиг курстарның өөредилгезин экинжи-ринче угулган организастыг хемгел-лер алары районунд көдээ ажил-агый килдизинден болгаш колхоз баштаар черинден негетинип турар.

К. ДАЛАЕВ.

Өөредилге чылынын баштайгы чартынында Чаа-Хөл школалары

Өөредилге чылынын баштайгы чарты-нында Чаа-Хөл районунд школалары өөредилге-кижизидилгелиг ажилдарының талазы-биле чамдык чедиргичинерни чедип алган.

Кара-Сугун 7 чыл школазы (дирек-тору эш Кокуюлова), Кызыл-Дагның эге школазы (эргелекчизи эш Мартыгар), Шаңчы школазы (эргелекчизи эш Ымый-оол) районда эки ажилдыг шко-лалар болуп турар. Боттарының поли-тиктиг болгаш педагогиктиг билини үргүлчү бедидип, өөреникчилерге бы-жык билиглерин берип, эки ажилдап турар башкылар районда эвээш эвес.

Кара-Суг 7 чыл школазының баш-кычы эш Калининна Бай-Булуң колхоз школазында эш Муслимова, Кара-Тал 7 чыл школазында төөгү, география, бойдуз башкызы Зуева, ол школазын башкылары Долгар, Очур олар база-ла эки түннелдиг ажилды көргүскен. Комсомол, пионер организациаларының ажилын экинжидер чорук — школада өөредилге-кижизидилгелиг ажилдарының үндезини-биле экинжидип тургузарының быразы болуп.

Кызыл-Даг школазында пионерлер-ниң саны өзүп, өөредилгези экинжээ. Өөредилге эгезинде 43 пионер турга-рындан, ам 75 чедир өскөн. Комсомол организациазы чок турган, ам ында 8 комсомолчу-өөреникчилер бар. Ол ышкаш Кара-Суг школазында пионер ажилы дыка экинжээ, пионерлерниң хой кезин 4 болгаш 5 демдектерлиг

өөренип эрткен. Чедиргичинер ажилдар-биле черге-дештир, четпестер дыка хой. Районда бүгү школа назылыг урууларын элөөн хойу өөредилгезе хаара тутунмаан 1950—51 өөредилге чылында район төвүнде 7 чыл школазының, Урбун суму эге школазының чаа тудуу доо-зулбайн барганы-биле ажытылмайн барган.

Кара-Тал, Чаа-Хөл школаларының аап-саап септелгелери доозулаанындан ам берге байдалдарга таваржып турар. Чогуур саныг одалга курамдарынын белеткеп албааны-биле Кара-Тал, Чаа-Хөл, Бай-Булуң школаларында өттүл-дүр үзүп турар.

Өөредилгениң бирги чартынында баш-кылары аш-чөм-биле хандырар тала-зы-биле райпо багай ачылдаан. Шаңчы, Хереме школаларының башкылары бу-дун ай иштинде далган албайн турган фактылар бар. Башкыларының ортузунда политиктиг билини бедитпес, боттарының өөреник-чилеринге быжык билиглерин бээрин ордандып башкылар база бар. Чикээ, Шаңчы школазында Чөргөгенек, Чаа-Хөлде Белкова, Кара-Талда Доржу, Ак-Хемде Хуурак болгаш оон-даа өскелер. 1950—1951 өөредилге чылын че-диргичиниң доозар дээш, өөредилге чы-лының ийи дугаар чартынында күж-енишкенини-биле ажилдаары школалар-ның мурнунга салдынып турар.

А. ТАРААЧЫ.

Тудуг материалдары белеткээриниң графигин үзүп турар

Биче колхозтарны улгатыр катыштырганының түннелинде Каа-Хем районда 15 колхозтардан ам 8 колхоз тургустунган. Анык колхозтар колдуунда организас, ажил-агый талазы-биле элөөн бы-жыкан арг колхозтарга катышкан. Оон-биле холбаштыр көдээ ажил-агый артельдериниң кеңигүнүн ажил-агый төптөрүн база катыш-тырар деп чаңгыс эп-сеткилдиг шийтирлээр.

Ол хире улуг болгаш харысалгалыг сорулганы чедиргичиниң шийтирлээрине биче-эвес күш-тер негетинер. Районда элөөн хой улгатырган колхозтар ол хемчегин чогуур өйүндө боттандырына чугула кичээңгей салбайн турар. Чикээ, районда эң-не мурнакчы колхоз «Победа», («Искра» болгаш «Побе-ла» деп ийи колхозтар улгатырган) план өзүгээр 2152 кубометр тудуг ыяжы белеткээр ужурулг тургаш ам чүгтө 880 кубометр ыяжты кез-ип белеткөөн. «Большевик» кол-хоз 2603 кубометр ыяж белеткээр тургаш чүгтө 775 кубометрини бе-леткөөн. Шаңгыг байдал районун эске-даа колхозтарында бар. «Октябрь 14 чыл ою», «Победа», «Сталинчы орук» көдээ ажил-агый артельдериниң тудуг ыяжы белет-кээр бригадаларында чүгтө 6—12 кижилер ачылдып турар. Оон өске колхозтарда тудуг ыяжы белеткээр бригадалар мынчага чедир органи-зацияланынган. Ворошилов аттыг

колхозтуң даргазы Никитин, «Ок-тябрь 30 чыл ою» колхозтуң дар-газы Чернов, «Кызыл тул» колхоз-туң даргазы Есиков болгаш оон-даа өскелер уаун кышка идөгөш тудуг материалдары белеткээр ажилды хожудайып турарлар.

Тудуг ыяжы белеткеп ап болур хире үе хуусаа херек кырында эвээш арткан. Бир эвес ыяж кез-икчизи ийи кижилер хунун-не 10 кубометр ыяж кезип турар болза, ол ийи кижилер 200 хуннер иштинде 2000 кубометр ыяжты белеткеп болур. Ынчаарга үе шаңгы кызы-рар төлөөдө, бир колхозка-ла ыяж кезикчизи 12—14 кижилер негетин-ер. Ол ышкаш белеткеп каан туд-дуг ыяжы тудуг шөлүңгө сөөртү-рүңгө бүдүн чартык ай иштінде 40—50 аъттар херек.

Тудуг ыяжы белеткээри-биле ка-ды күрүнө планын өзүгээр аъттар-биле чүк сөөртүр ажил база чо-руур турар болгаш аъттарын эске ажилдарже чартыктырып турар төлөөдө, тудуг ыяжы сөөртүрүңгө быжылгаан аъттарын чөп ажы-даар болгаш тудуг ыяжы сөөртү-рүн бичи-даа саадтапчы чугула.

Районда көдээ болгаш колхоз тудуунуң килдизиниң эргелекчизи эш Шумов болгаш тудуг техник эш Балханов колхозтарны тудуг материалдарының белеткееин дүр-гөдөлдөрүнө кичээңгей салза чо-гуур.

И. ЖАРОВ.

Реданцияга чагаалар

Башкылаашкынга өзү барымдалаар чорукту болдурбас

Башкы болза, өөреникчилерниң нити билини, өөредип турар эртемни олар эти билип алын дээш кызар ужурулг. Ол чорук башкының найы хире билги-линден хамааржыр. Чамдык башкылар «Өөреникчилерниң нити билин чуду, та канчаар чүве ынаан?» дийип олур-гулаар. Ол дээрге канчаар-даа шын эвес. Харын башкының билиниң кошканды болгаш өөренип турар эртемнерни өөреникчилерге билдирип кылдыр, чогуур негелдизинге чедир эки тайылбырлап берип шыдавазында болур.

Мындыг таварылгаларга Кызыл рай-онунд Ээрбетке тыва чеди чыл шко-лазының 4 дугаар класзының башкызы Дырткы-оол хамааржып турар. Ол боду-нуң өөреникчилериниң нити билин бедидип алып талазы-биле кандыг-даа хемчелер чорутпайн турар. Дырткы-оол кичээлге белеткеп чок келер. Кол эртемнер — төрөөн дыл, арифмети-ка дээр ышкаш эртемнерниң кичээлде-риниң ноңчуг кошкак эртирип турар. Мооң барымдааны кылдыр чаңгыс чи-жек; ийи улдузуну шыгалдыг ыяж-дыр декабрь 22-де арифметиканың хы-налда анылы чоруткан. Оон түннелин-де 32 өөреникчиден 3—4-ле өөреникчи сөстүг бодалгазын болгаш чикектерин

шала бодааннар. А артканнары чикек-терин беэни бодап шыдаваннар. Оон дараазында төрөөн дыл кичээли болган. Кичээлдиң темазы Некрасовтуң «Херэжениң үнү» деп шүдүү. Башкының чаа теманы тода эвес тайылбыр-лаанындан өөреникчилер чуну-даа бил-бөөн. Бир өөреникчи башкыдан «Рево-люция мурунда херэженер чүге эрге чок чораныл?» — деп айтырарга, баш-кы ыңай-бээр кылашпай турган, кан-дыг-даа хары берип шыдавай, ол шү-дүктү бир өөреникчиге номчууда берген. Ол өөреникчи айтырган айтырыны бил-бес хевээр олуруп калган.

Мындыг чоруктар чуну көргүзүп ту-рарыл дээрге, башкы кижиниң бодунуң нити билин бедитпезинде, өзү барым-далаап, шак эртиринде болгаш өөреникчилерге айтып турар чүддерин оларның эки билип алырынга сагыш салбазында болуп турар.

Ашык башкыларны кичээлдеринге олуржуп, оларны кичээлдерин канчаар эртиринге арга-сүмелерин бээрин ол школаның дуржулгалыг башкылары болгаш школа эргелекчизи Кыстам чорутпайн турар болгаш харын бода-вайн-даа турарлар.

С. КОМБУЙ-ООЛ.

Школаның эт-хөрөңгизиниң самчыгдакчызы

Сүт-Хөл районунд Хөдүктүг суму-зунда эге школаның эргелекчизи ком-мунист Халбыш-оол школаның эт-хөрөң-гизин бодунуң амы-хуу херэңге ажыг-лап турар. Чүд дээрге, 1949 чылдың 11 ай үезинде Халбыш-оол өөреникчи-лерге чиртири-биле Хостал деп кижиде бир инек садип алган деп меге документ-биле райондан 550 рубль үн-дүрүп алгаш, ону школаның кандыг-даа херэглелинге кирибейн, бодунуң ма-даны-биле өгөленип алырының шайла-газына херэглээ. Оон ыңай Халбыш-оол школаның бир костюмун, бир джем-бирин боду кедип ажыглаан, бир джем-бир, бир кидис идинти кадайыңга ке-дирген, бир платени кадайыңгы дү-мазынга кедрген. Школаның стол ы-рынга чадар аржылыдар болгаш клян-казын боду хуузунда ачылгаш турар.

Ам школаның одаар ыяжы үзүлгөң, ооң чылдагааны, «Чазын 180 кулаш ыяжты школа чанында хап белеткеп алдыны» деп меге акт бижи алгаш.

О. ЭДЕР-ООЛ.

Эмнелге ажилы багай

Өвүр районунд Хандагайты суурда ки-жи эмнелгези ортумак, дээди эртемниг медицина каадырлары, эмнээр болгаш ажилдакчылар чурттаар оран-базың-биле чедиртир хандыртылган. Күснээр ышкы турганына бодаарга, ол ам одаар ыяж-биле бүрүн хандыртылган. Мын-чангаш ук эмнелгениң анылы сөгидип болурунун бүгү аргалары ында бар.

Ындыг турбуза, ук эмнелге бодунуң анылдаа чогуур деннелинден арапта-ла куду ачылдып, совет медицинаның эле-ментарлыг корум-чурумдарын чедип ап шыдавай турар. Одаар ыяжы бар турза-даа, эмнелгениң ишти аарып кы-жилер хамаанчок, кадык кижилер беэни шыдажыр аргажок соок. Чылдагааны: «Өрт айылындан чайлаар дээш, эвээш

С. СЕДЕН.

Колхозтарга отчёт-сонгулда хуралдарын организастыг эртирер

Социалистг көдээ ажил-агыйның оруунга бистиң область 1950 чылда чаа улуг базанын кылган. Колхозтар тараа султураларындан нога болгаш техни-ктиг културалардан бедик дүжүттү өс-түрбүшпаан, мал анылының күрүнө пла-ны күөсеткен, оон-биле кады дузалар ажил-агыйлар, дээрбелер, мастерская-р, туубу бүдүрүлгези дыка көвүдөп өскөн. Ыччангаш, оларның акша-хөрөң-гизин өзүп, нитиниң ажил-агыйы бы-жынан.

Бистиң областың колхозтары бо чы-лын күрүнө-биле үзе санажып, тараа, эът, дүк дужаалгазын хуусаа бетинде бүрүн санапкан. Колхозтарның хой кези колхозчу мал анылы чөмөр-биле бүрүн хандырған, тараа бастырыл-газын чогуур өйүндө доозуп, 1951 чыл-да тарылганың шөлүңгө дүштүр үре-зинерни уруп белеткөөн. Тараа культу-ралары тарыыр кол районнарның кол-хозтары чыл өтчүдүн манавайн, устава айтынан фондустары үскөн. Улуг-Хем районда «Күш-ажылдыг хостуу» кол-хоз, Би-Хемде Кочетов аттыг колхоз тараа культураларында 15—20 хуу камгалап фондузу тургусан, колхозчу рынокка садары-биле элөөн хой тараа-ны үзерин шийтирилген алган. Ол ыш-каш колхозтуң суурун чаагайындарына, культуру-амыдарыңдыг болгаш бүдү-рүлгениң тулугларына, үрелиг малдар болгаш машиналар садарына акша-хөрөңгизин тускайлап турар.

Көдээ ажил-агыйның 1950 чылы төн-гөндө колхозтар эртен ажил-агый чы-лының чорудулгазын түңнөп көөрүндө кирген. Көдээ ажил-агый артелиниң Ус-тавының негел турары өзүгээр анык-ты болгаш орулганы күш-хүннеринге хуваарын, моон соңгаар нитиниң ажил-агыйның көдөрүниң оруктарының айтырын болгаш колхозтарны органи-

★ И. ЦЕВМЕНКО, областың көдээ ажил-агый эргелекчизи начальниги.

★ зас, ажил-агыйның быжылгаарын шын чорудары колхозтарның чугула сорул-газы болур. Эрткен чылдың ажил тү-ннелин бадмалары болгаш бо чылгы сорулгаларын тодаргайлап доктаадыр—көдээ ажил-агый артельдериниң кеңи-гүннериниң нити хуралыңды херээ бо-лур. Колхозтарның отчёттуг хуралда-рын анаа-ла бир техниктиг херек кыл-дыр көрүп болбас, ол болза, колхозчу бүрүзүңгө улуг байырлаашкын болгаш улуг болушун болур, чүге дээрге, ар-теле кеңигүннери колхозтуң ол өтчүдүн көөр болгаш бадмалар, артельчи ажил-агыйның эң чугула айтырыларын шийтирлээр болгаш колхозчуларың амдырылында хамаарышкан сонургал-ды чүддерин тодаргайлаар ужурулг.

1949 чылда колхозтарга болгулаан отчёт-сонгулда хуралдары болза, арте-лдин херөөн хөжүдүрүңди чугула даян-гыны болуп турган. Колхозтарны баш-таар черлериниң отчёттарын бүгү тала-бы хынап бадмаларыңа шүтүмчүлө болгаш бот-шүтүмчүлөдө калбартыны дыйык дыйы хой четпестерин илередип, моон ыңайы сорулгаларын тодаргай айтып турарлар. Таңды, Би-Хем бол-гаш Улуг-Хем районнарны колхозтары көдээ ажил-агый чылының ажил-чору-дуглазын, МТС-терниң директорлары-ның колхозтар-биле МТС-тин аразында керээ күөселдизин, колхоз баштаар черлериниң, ревизия комиссиязының дугайында илеткелдерин болгаш ол ыш-каш колхозтуң даргазын, баштаар че-рин база ревизия комиссиязын сонгуур дугайында айтырыларын колхозчулар бүгү тала-биле шийтирилген турганнар.

Ооң түннелинде колхозчуларың иде-лип күөсөдип, хандырбаан колхозтар даргалары, ооң кеңигүннерин баштаар чериниң составына кирибейн чайлаткан-нар. Оларның орунуга колхозчу ажил-агыйны хөжүдүп шыдаар ак-сеткилдиг кижилерни кириген.

Ооң-биле чергелештир чамдык Бай-Тайга, Барыын-Хемчик, Сүт-Хөл болгаш Чаа-Хөл районнары колхозтарны от-чёт-сонгулда хуралдарына чогуур са-гыш салышыныын болгаш кичээңгейи салбааны-биле организас чок, чабыс деннелге эрткен. Ол районнарны ВКП(б) райкомнарнының, райкүсөкмо-нарның болгаш көдээ ажил-агый органи-зарының база МТС-терниң удуртукчу-лары чогуур дузаламчы чедирбөөн. Кол-хозтарны отчёт-сонгулда хуралдарын эртирерин организаставайн, боттары-ның төлөөлөрүн колхозтарже чорутпай турган. Ол ышкаш четпестерин илер-дип, үндезин-биле узуткаарының бот-дуг хемчелерин албайн турганнар. Ооң учурундан ревизия комиссиязы чыл өтчүдүнд боттарының анылының дугайында отчёттарын, ол ышкаш МТС-тер директорлары колхозтар-биле чар-ган керээзиниң күөселдизиниң дугайында илеткелдерин колхозчуларының нити хуралына бербейн турган.

Колхозтарда хой-нитиниң ажил-агый-нын моон соңгаар быжылгаарының тала-зы-биле болгаш чыл отчёттарын бүгү тала-биле шийтирлээр чорударының орунуга нити хуралдары анаа-ла өзү барымдалаар эртирип турганы эвээш эвес болуп турар. Колхозтарның стаяк-чылары анаа-ла санаалыг түннелдерин отчёт хуралдарына номчуп, «чу бүгү тала-биле чугаалажып көрбөй эртип турган. Барыын-Хемчик районунд «Ком-сомол 30 чыл ою» колхозтуң хой ма-лын райкүсөкмога 420 баш деп санап

турганын херез кырында көргө, 864 хой болган, оларны отчёттары райкү-сун көдээ ажил-агый килдизиниң тус-кый эртемнигерлер колхозтуң чыл өтчү-дүн хынап көрбөөннөр. Сүт-Хөл районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтуң чыл өтчүдүн райкүсөкмога бадмал турда колхозтуң санакчызындан силерниң колхозчулар бир күш-хунуң чеже акша болгаш тараа алыр?» деп айтырыгы харылап шыдаван. Ол колхозтуң дар-газы болгаш санаачызы боттары 760—864 чедир күш-хүннерни санап ап, кол-хозчуларың чеже күш-хунуң ачылдып алганын билбес, оларга күш-хунуң са-нап бербейн турган, ооң учурундан ол колхоз эртен чылын аныкты күш-хүн-неринге эвес кижилер санына үлээрин бодуруп, нити хуралды оон-биле үс-көөнөр. Ындыг байдалдыг чорук Чаа-Хөл районда «Бурунгаар» колхозта база бар болуп турган.

Бай-Тайга районда Сталин аттыг кол-хозтуң отчёттуг хуралына ВКП(б) рай-комунун секретари эш Торжу олуржуп турган хирезинде санаачының отчёттуг илеткелин бүрүн четпези-биле чугаала-жылга чокка бадмалаан, оон даартаанда чыл өтчүдүн тургуспайн отчёттуг хурал-ды эртиргени илерээ. Ол ышкаш элөөн хой колхозтарга артельдин Уставаында айтканы өзүгээр кеңигүннерин келсе чогуур саны четпезинде чыл отчёттарын чорудуп, хурал сонуда колхозтуң кө-рөңгизин-биле шайлаанын организастал турган. Бо чылын эрткен чылдың ы-ндыг алдагдалдарын бодурбайн, оон чайлаары чугула. Колхозтуң кеңигүн-бүрүзү хуралга бодунуң саналын берип, колхозтуң баштаар чериниң четпесте-рин бирде-бир чокка илередип, Устав хажыдышының узуткаарыңче шың-гы хемчелерин алып херек.

Колхозчуларың ачылдып алган күш-хүннерин шын санаарына, ажил-гы чөп хуваарына көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигерлер, санаачылар бол-гаш район организастарының удуртук-чулары хун-бүрүнүң дузаламчызын колхозтарга чедирер. Артык санагы-

ган күш-хүннерин хынап тургаш, ка-зырыны боттандырар. Бүгү күш-ажылы кылып шыдаар колхозчуларың даңзы-нын ачылдып алган күш-хүннери-биле кады ай бурунгаар чарлап азарын хан-дырар.

Колхозтарны отчёт-сонгулда хурал-дары эгелээр мурунда колхозтуң бүгү эт-хөрөңгизиниң санаашкынын бүрүн дооскан турар деп айтышкын шагда-ла турда, санаашкын анылы кедегерге савдыдып турары канчаар-даа таарыш-пас. Ол санаашкындарны

В. И. Лениннің хуннерин даштыкыга демдегеп эртиргени

КЫДАТ

ПЕКИН. В. И. Лениннің мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн таварыштыр. «Йеньминьжибао» солун: «Кыдат революциянын дугайында Ленинниң теориясын өөренир» деп агелиг чүүлдү парлап үндүргөн. Ук солунда бижип турары болза:

«Делегейин бүгү чурттарынын аяктын аңгызынын улуг башкызы. Кыдат болгаш Азиянын өскө-даа улустарынын дугайын улуг кичээгиле биле хайгаарп, удуртуп келген болгон оларнын хосталыгына херээнге дузалаан. Азия чурттарында революциялар дугайында оң баш бурунгаар өтүр көрүп шинчилген өөредиге ам үеде боттанып турар. Кыдат улустун революцияны алдарлык чагай тилелгелерин адыт алган. Бүгү делегейин империализми Азияда төөгүлдү аштырышына таварышкан. Азиянын шупту улустарынын хосталгынын хаязы хунеп турар.

Кыдат Улустун хосталгы Ленинниң ады-биле узуктел чок харылзалаг. Эш Мао Цзе-дунун айтып турары ышкаш, кыдаттар марксизм-лениннен бүгү-нитиниң истинаны тып алганар.

Солун болза, Ленинизми шингээди өөренирчеге, эц ылаңгай Кыдат революциянын дугайында В. И. Ленинниң чогаалдарында чүүдлерин өөренирчеге массаны кыйгырып турар.

КОРЕЯ

ПХЕНЬЯН. Большевик партиянын болгаш Совет үрүнениң үндөилекчи, бүгү делегейин аякчы чоннарынын генейлиг баштыкчызы Владимир Ильич Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн уткаан хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы Пхеньянда январь 21-де болган.

Хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралына Кореянын улус демократтыг республиказынын чазанын кезигүшери, чурттуң партияларынын төлөөлчилери, Пхеньянын аякчы чоннарынын хой-ниити организацияларынын төлөөлчилери, өртемдөннер болгаш уран-чүүдлерин аякчыларын киришкен.

В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюнун дугайында министрлер кабинетиниң даргазынын оралакчызы Пак Хен Эн илеткел кылган.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн уткаан хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы Варшавага январь 20-де болган.

Хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралына Польша республиканың президенти В. Берут, күрүнө чөвүлелин кезигүшери, министрлер чөвүлелин даргазы Ю. Циранкевичи баштаган чакаткы кезигүшери, Польшаның катышкан аякчы партиянын төп комитетиниң удуртуп аякчылары, өскө политиктиг партияларын болгаш хой-ниити организацияларынын төлөөлчилери, Варшаваның бүдүрүлгелериниң шалыкчылары олурушкан.

Хуралга ол ышкаш СССР-ниң Польшада элчини В. Лебедев, улус демократия чурттарынын дипломаттыг төлөөлери, кыдат улус республиканың болгаш Германиянын демократтыг республиказынын элчинери база олурушкан.

«27 чылда Ленин чокка, Ленинниң оруу-биле» деп илеткелди Польшаның катышкан аякчы партиянын төп комитетиниң политбюрозунын кезигүшү Францише «Южвек» кылган.

РУМАНИЯ

БУХАРЕСТ. В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн уткаан хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы Бухарестте январь 20-де болган.

Румыниянын аякчы партиянын төп комитетиниң кезигүшү Георгий Апостол илеткел кылган.

Улуг Ленинниң херээнгиде генейлиг улумчылкычы эш Сталинга чорудар байыркы чагаан хуралдын бүгү киржикчилери динитик үр адыш чакашкынын ада-биле хүлээп алган.

БОЛАРИЯ

СОФИЯ. Болгариянын аякчы чоннары кичи төрөлгөтенин канчаар-даа аажо-улуг генейлиг большевик партиянын болгаш делегейде бир дугаар социалистик күрүнениң үндөилекчизи Владимир Ильич Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн калбаа-биле турсаап эртирген.

Пловдив хоорайга хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы болган. Хуралдын киржикчилери «ленинизм — тайбың дөш, демократия болгаш социализм дөш демиселди күштүг чепсээ» деп илеткелди дыңнаанар.

В. И. Ленинни турсаап бүгү хоорайнын хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы ол ышкаш Сталин хоорайга база болган.

В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюнга таварыштыр Коларовград хоорайга бүгү делегейин аякчы чоннарынын улуг башкызы болгаш баштыкчынын амыдыралына турас-

каал болдурган улуг делгелгени ажыткан.

В. И. Ленинниң дугайында чүүдлерин болгаш солуннар ама-да парлап үндүрүшкөн турар.

МАР

УЛАН-БАТОР. В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн уткаан Моол Араттын революстуг намынын Төп Комитетиниң, Моол Арат Республиканын Министрлер Чөвүлелиниң, МАР-нын Биче Хурал Президиумунун чирини, күрүнө болгаш Улан-Баторнун хой-ниити организациялары-биле катышкан хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы январь 21-де Улан-Баторнун күрүнө театрына болган.

Хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралына МАР-нын Төп Комитетиниң секретарьлери Цеденбал, Дамба, Соснар-Барынмаа, премьер-министриниң бир дугаар оралакчызы Сүрүнчал, МАР-нын Биче Хурал Президиумунун даргазы оралакчызы Цедиб, партия болгаш чакаткы өскө-даа удуртуп аякчыларын киришкен. Хуралга ол ышкаш СССР-ниң МАР-да элчини Ю. К. Приходов, Кыдат Улус республиканың МАР-да элчини Цзи Я-тай олар база киришкен.

Хуралга чыылганнар В. И. Ленинге бут кырынга туруп ёзулал кылган. МАР-нын Төп Комитетиниң пропаганда болгаш агитация талазы-биле секретаринын хүлээлгезин күсүсеп турар Лопсан-Серен «Ленинниң түгүвү ада-биле чаа-чаа тилелгелерге бурунгаар» деп илеткел кылган.

Хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралынын киржикчилери эш Сталинга чорудар байыркы чагаан чакыгыс үн-биле хүлээп алган.

Хурал соонда «Владимир Ильич Ленин» деп кинофильми көрсөн.

ФИНЛЯДИЯ

ХЕЛЬСИНКИ. Январь 21-де Тампере (Таммерфорс) хоорайга большевик партиянын болгаш Совет күрүнениң улуг үндөилекчизи В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн уткаан хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы болган.

Хуралга «Финляндия — Совет Эвилели» нитигелдиң баштаар чериниң кезигүшери, хоорай өрге-чагыралдарынын төлөөлчилери, аякчы чоннарынын болгаш хой-ниити организацияларынын хой саныг төлөөлчилери киришкен. Ол ышкаш хуралга СССР-ниң Финляндияда элчин Г. М. Савоненков болгаш улус демократия чурттарынын дипломаттыг төлөөлчилери база киришкен.

В. И. Ленинниң амыдыралы болгаш аякчы-чорудулганынын дугайында турсаап болдурган илеткелди сейманын кезигүшү Маури Рюзма кылган. Ол бодунун илеткелинге Ленинниң улуг херээн оюн шаныч өөреникчизи Носиф Виссарионович Сталин үргүлчүлөр турар деп чугаалаан. Совет Эвилели болгаш тайбынның тук тудукчузу улуг Сталин баштап турар тайбын мамгаланың чакыгыс-эптиг бүгү-делегей фронтунуң аякчы катыжарыныч финляндиянын улустарын илеткелчи кыйгырган.

Тампере (Таммерфорс) хоорайга В. И. Ленинниң музейиниң баштаар чериниң даргазы Яровинен ук музейини туруп келгенинден бээр беш чылдык иштинде аякчы чорудулганынын дугайында чүзе чугаалаан.

В. И. Ленинге турсаап болдурган хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралдын чурттуг өскө-даа хоорайларына болгаш суурларына болгулаан.

ИНДИЯ

ЛОНДОН. Рейтер агентилетинин корреспондентиниң дамчыдып турары болза, В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюн уткаан хүндүткелдиң кажыдалдыг хуралы Калькуттага январь 21-де болган.

Коммунист партиядан, бенгалдык профвилелдериниң конгресинден болгаш катышкан профвилелдериниң конгресинден организастан ол митингиге 7 муң аякчы киришкен.

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. «Дейли уоркер» солун В. И. Ленинниң мөчөзүндөн бээр 27 чыл болгон оюнга турсаап болдурган чүүлдү парлап үндүргөн. Ында бижип турары болза:

«Фашист эжелекчилерге удур дүрт чылдык кадыг-дошкун дайыны болуп өртсө-даа, социализм бижыгып турар болгаш Совет улус коммунист нитигелди тулуп тургузарынын оруунда бүзүредиг чоруп олулар.

Бир эвес Ленинниң партияны чок турган болза, Совет Эвилели база чок турар ийик. Чаа хевиринч партияны социализмниң чүгле Россияга эвес, харын өскө кандыг-даа чуртка тилээрчеге эрежок кундуз чүүл болуп деп Ленин айтып турган. Ленин болза, бүгү чурттарынын аякчы чоннарынын чагай амыдыралы дөш сагыш човап бижип, чугаалап, аякчалдап чороан. Чер болганда Ленинни сактып, оон өөренип турарынын ужуру ол тур».

(СЭТА)

Шүгүмчүлелдин болгаш бот-шүгүмчүлелдин адаа-биле

«Быжыг тайбың дөш, улус-демократиязы дөш» деп солунуң арыннарындан)

«Быжыг тайбың дөш, улус демократиязы дөш» деп солунуң эзелчегил дугаары үнгөн. Бир дугаар арнында аязы-бүрү чурттарда тайбың дөш демисел дугайында информацияны, Нью-Йоркка декабрь 28—31-де болган АКШ-тын коммунист партиянын XV съездиниң дугайында дыңнадыгыны, база ол ышкаш Франциянын коммунист партиянын үжөн чыл оюн байырлап эргекен дугайында өтчөт кирген.

Солунуң мурунку чүүдүн «Шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел—каадырларны кижиздер аргасы» деп адаан. Чаа хевирлиг революстуг пролетар партияларын бижыгларынга болгаш хөгжүдеринге шүгүмчүлелдин болгаш бот-шүгүмчүлелдин улуг ужуру-дузалынын дугайында Ленинниң болгаш Сталинниң чугаалааны ук чүүде кирген. Каадырларын большевикчи ёзуга кижиздеринге нарын сорулгаларны чедишкенин күсүсүдериң шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел партияларга канчаар дузалап турарынын чамдык чижектерин солун көргүскөн.

Фред Эльснер бодунун чүүлүндө Германиянын социалистик чакыгыс эпти партиянын бижыгларынын идеологтуг айтырыларынын дугайын бижээн. 1946 чылдын азынганда коммунист болгаш социал-демократтыг партияларын катыштырганынын соонда 1,3 миллион кезигүшериң хой кезээ эртемниг коммунизм дугайында кандыг-даа билиг чок турган. Партияның удуртулга партияга марксисци-ленини өөрелдигени организастаның талазы-биле элээн улуг кемчелерин чорудар укурлук болган. ВКП(б) төөгүзүн өөренири улуг укур-дузалыг болган. «Допчу курсту» өөренишкан, партия кезигүшери марксизмин херек кырында боттанып турарын өөренип, Германиянын аякчы шимчээшкенин нарын айтыргаларын шит-ширлээриниң быжыг суурун тып ап турганар. Оон ангыда, ВКП(б) төөгүзүн өөренири болза, партия кезигүшериңге болгаш партия кезигүшү эвестерге немец улустун национал демиселдин нарын айтырын билип алырынга дузалаан.

Германиянын социалистик чакыгыс эвипти партиянын идеолог талазы-биле бижыгларына эш И. В. Сталинниң 70 хар харлаанын байырлап эртиргени болгаш оң чогаалдарынын бир дугаар тогун немец дүл кырынга парлап үндүргөн улуг укур-дузалыг болган.

1951 чылдын ноябрь 1-де Германиянын Социалистик чакыгыс эвипти партиязынга бир дугаар өөрелдиге чылы эгелээн. ВКП(б)-ниң дүржүлганын эдеришкан, ол үеде Германиянын Социалистик чакыгыс эвипти партиязынын 1,2 миллион аяк кезигүшери болгаш кандидаттары база партия кезигүшү эвестер боттарынын идеяли деңгелини айы-биле янзы-бүрү программалар ёзугаар партия өөрелдигезин эртип турар. Өөрелдигезин бүгү системазында кол чүве болза, политиктиг эге школадан партиянын дээди школанынга чедир бүгү чадаларында—«ВКП(б) төөгүзүн допчу куру»—өөрелдиге планынын үндөзүн болуп турарында.

Адам Шафф бодунун чүүлүндө хой-ниитиниң эртемнир башкылар бедик мергезилдик башкылар Польшада чедишпей турар деп дыңнадып турар. Оң укурунда Польшаның катышкан аякчы партиянын Төп комитетиниң чанында—философия, төөгү болгаш политик-экономика үш салбырлыг эртем каадырлары белеткээрника институтун турсаан. Институтка өөренирчи хуусаазы — үш чыл. Сөөлү чылды эртем чадаын алырынга бот кичээл-биле эртем-шинчял кылырынга берген. Кичээлди ВКП(б) ТК-нын чанында нитигел эртемнирниц Академиянын кичээлдериниң үлөгери-биле организастан.

Словакиянын Коммунист партиянын чидиге секретари Штефан Баштованский бодунун улуг чүүлүндө Словакияда көдээ аяк-агынын чакыгыс аай кооперативтерин тургузуунуң дугайын бижээн.

1950 чылдын февралыда Словакияда көдээ аяк-агынын 767 чакыгыс аай кооперативтери болгаш оларны тургузарына белеткелдиң 488 комитеттери санатылып турган. Дээди хевиринч чакыгыс кооперативтери туруп турган. Дем катыжылганын чакык аякчылар көдээ аяк-агынын барык 400 чакыгыс аай кооперативтерин организастан турган.

Ажаап алышкын аякчылар доозулган соонда хой-ниитиниң күш-аажылынын орунуга кирген көдээ аяк-агынын чакыгыс аай кооперативтери оон-даа хой өскөн. Ноябрь 25-те Словакияда көдээ аяк-агынын чакыгыс аай кооперативтери 1.383 турган. Бир эвес белеткел комитеттерин санаар болза, көдээ аяк-агынын чакыгыс аай кооперативтери бар болуп турар чурткачылдык черлериниң саны 1.888 ады 56,2 хуу болуп турар. Ук суурунч бидаргай болгаш ортумак тараачынарын кирип ап шыдаан хой кооперативтер

санатылып турар.

Бо бүгү чедишкенин аңгынын дайзынны-биле кадыг-дошкун болгаш шыгыгы демиселди чорудуп тургаш чедиш алган. Кулактар болгаш оларнын дузалакчылары көдээ аяк-агынын чакыгыс аай кооперативтерин хөгжүдеринге болгаш словак көдээге чаа, аас-кежиктиг амыдыралды тургузарына шактык болуп дөш боттарынын бүгү күштерин салып турган. Олар эң баштай кооперативтерни хоп-меге чорутарыдып тургаш чаа-шаварын ордаражып турган. Ол хоржок болуга олар көдээ аяк-агынын чакыгыс аай кооперативтеринге кирип алырын ордаражышкан, хой-хей чер-черге кооперативниң идеялары-биле боттарынын чөпшөрөп турар дугайын чугаалап, ааа маргылдааларын, хөңү чок чоруктарын үндүрер, оларнын иштинде бузуушкуннар кылырын ордаражып турган. Бо талазы-биле аңгы дайзын-нары база-ла чедишкениг болбайн баргаш эт-хөргөнгиге халдаар болгаш кооперативтер аякчыларын аңгынын амыдыралы безин халдаар чоруктуң мурунуга доктаваайн турган.

Ындыг болза-да, кулактар боттарынын ындыг аякчыг кем-буруулук ардалык-биле боттарын улам илереди, бидаргай болгаш ортумак тараачынардан боттарын тускайлап турар. Көдээ аяк-агынын катышкан кооперативтериниң аякчылары аңгынын кара-сагышты дайзынны-биле демиселе канчалып, улам дүржүлгелди, туруштуг болуп бар чыдар.

Ш. Баштованский бодунун чүүлүндө хой кезезин көдээ аяк-агынын катышкан кооперативтериниң аякчылар чептерини анализтаарына болгаш бо кооперативтерин бижыгларынын талазы-биле сорулгаларын бижип турар.

«Америк империалистер Индонезияны кулданып ап шыдава!» деп адаан Индонезиядан чагаада Н. Ш. даштыкчы болгаш хамыгыш мурунуда америк колонизаторларга удур Индонезиянын улустарынын өзүл турар демиселдин дугайын чугаалап турар Голланди колонизаторлар дезип үнгөн, чурттуг дагылы элээн хой районнарында Ява, Суматра болгаш Целебес ортулактарда херек кылырында бо районнарда кандыг-даа хында чок болуп турар.

Чокта чаа Индонезияга 800 муң көдээ аяк-агы аякчыларынын эрге чок чорукка уурлапкан, чуртка кооперативтерин корум-чуруму тургузарына уурлапкан күчүлүг аякчы сак-сакшыны болуп эркен.

«Өлүкчү чорук болгаш хоп-меге чүүдөр турза-даа демократтыг организациялар күштерин эде болуп тургузарын кылып келир үениң шитирлиг тулузушкуннарына белеткелчип турар» деп автор түндөилгени бижип турар.

Сураглыг югослав революстучи эмигрант Словодан Цекля «югослав армия америк империалистерниң холунга чепселе болбас» деп чүүлүндө югослав армиянын солдаттары болгаш офицерлери Титонун фашист бөлүгүнге уурлаанышынын дугайын бижип турар.

Тито-Ранковичиниң бөлүү каш чылдарын дүргүндө югослав армияны улуска удур армия, америк-англи империалистерниң согур чепсээ кылып алырынч талазы-биле үргүлчүлүг аякчы чорудуп келген.

Улустун дайзыннын шеригниң эне харысалгалыг аякчыларынга томулалары Югославиянын улустарынын хосталгалыг демиселдин баштайгы хуннеринде эгелээн. 1941 чылда-ла элээн хой партизан отрядтарынын командирлеринге Пеко Далчевич, Коча Попович, Иван Гошняк болгаш өскө-даа троцкистерни болгаш шившишкенин дөзгөн турган.

Югославияга хой санын аңгы болгаш америк «шериг миссиялары келген соонда Тито болгаш Ранкович улустун-хостала армиянын дээди штабынын мурунундан улустун хостала армиянын талазын кырып турган дайзынны чепсиктиг катыжыкчынын бүгү офицерлеринге аттарын болгаш дузалакчыларын артырар дугайында дужалар бергенер.

Ынчангаш армияда удуртуп дээди дузалакчы аякчылардан, ады тараачынардан болгаш пролетар үндөилгенин интеллигенциянын иштинде үнгөннер кончуг эвээш азы барык чок турганы кайгамчыктыг эвес. Ындыг кижилерни удуртуп аякчыла депшипей турган, үргүлчү кызыгы, ийя дугаар черегин аякчыларга тулуп ады демобилизастан турган.

Ынчангаштың, 1948 чылда Информбюроунуң резолюцияны чедир-ле чугула-чугула командайлап турунтар барык шуптузу пролетар эвес антикоммунист идегеттериниң холунга кирген Югослав армияда командайлап турдуруттар бо үеде кымнын холунда туруп турган болгаш туруп турары билгандыг черлериниң саны 1.888 ады 56,2 хуу болуп турар. Ук суурунч бидаргай болгаш ортумак тараачынарын кирип ап шыдаан хой кооперативтер

болгаш сатыныкчылар Иван Кошняк Коча Попович, Пеко Далчевич болгаш Отмар Креачич. Боларнын чаңгызы-даа социал үндөилгениң талазы-биле аякчы аңгы-биле нити чүү-даа чок, ына-чаарга Коча Попович белград / миллион-нерниң огул болуп.

Шеригниң бүгү кезектериниң командайлакчылары — империалистик разведкалар-биле сырый харылзалаг, хаанын офицерлери турганнар болуп.

Америк-англи империалистер югослав армияда эрге-чагырганы эжелеп алгаш, оңу СССР-ге болгаш улус демократиянын чурттарына удур дайынга аякчыларын бодап турар. «Тито болгаш оң империалистик кайжыларынын ордаражышынын чүү-даа болбас»—Югослав армия оларнын холунда чепсээ болбас» деп Словодан Цекля медегелеп турар.

Армиянын иштинде кадыг-дошкун өлүгүчү чорук тергиден турза-даа (Информбюроунуң резолюциянын парлап үндүргениниң соонда чүгле бир чыл иштинде 10.000 офицерлери тулуп коруттаан) солдаттары болгаш офицерлериниң удурлаанышынын өзүл турар. Олар үргедки болгаш удууларын чорутарын кылып турар. Ам демисел болза, улам-ла организастанып хевирлиг болуп турар. Поляктарда болгаш дивизияларда коммунист чакыг организастан тургустунуп турар болгаш чедишкенин аякчылар турар.

«Тито-Ранковичиниң фашист бөлүгү чок болган», «Совет Эвилели делгерезин», «Эш Сталин делгерезин!»—деп мындыг лоозуннары югослав армиянын солдаттары шериг казармаларынын ханаларында Ранковичиниң полицейилеринден чакыды-биле бижип турар.

Командылай чериниң аякчылар турар титочу хой санын «политшактар» деп адаарны иргүлгүлөй Совет Эвилелин болгаш улус демократиянын чурттарынын мегелеп хоптаарына аякчылар турар, солдаттары хой кезээ «маргал-даваларга» черле киришпейн турар. Беседаларга олар чүге киришпейн турар деп титочу «комиссарларны» айттырыларынга солдаттарын харылап турары: «Шингээдип алырым багай, биче бижиктиг мен, билип шыдавастыр мен».

И. Марек политиктиг медегелелдерин Югославиянын улус аяк-агынын буступ дүшкени берге байдадыг болуп турар деп бижип турар. Улустун планын күсүсүшкөн. Югослав статистиканың тусу-тас адырлар талазы-биле чыл планынын күсүсүшкөн 40 болгаш 50 хууларын аразында чайгылып турар. Көдээ аяк-агы бо чылын план-биле төлөвилегинденден продукцияны 60 хуу чедир бербөөн. Көдээ бүрүн хосурашынын болуп турар. 1950 чылды чазынында тараачынар 1949 чылга бодаарга чакып тараан тараазы 3/1 эвээш, 2.700.000 га чер тарытканмай артып калган. Күсүк тарылынын планы ортумаа-биле чүгле 60 хуу күсүсүшкөн.

Югославиянын аякчы чоннарынын амыдырал деңгели дыкма кудулаан: аш-чөм бээриниң нормазын жудулаткан, ына-чаарга кудулаткан нормалар-биле адырлар турар продукттар чонун хергелгени хандырбайн турар.

«Быжыг тайбың дөш, улус демократиязы дөш» деп солунуң эзелчегил дугаарында «Практика дугайында» Мао Цзе-дунун философия аякчыга болгаш Вильгельм Пилтн 75 хар харлаанына таварыштыр бижээн редакциянын чүүлүндө реценцияны база-ла парлап үндүргөн.

Гудерианнч турар чериниң дугайында египет солунуң медеэзи

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилетиниң кайр корреспондентиниң «Аль-мысри» солунуң медеэзин айткышаан, дамчыдып турары болза, Египеттин найсылалына өскө кининиң фамилиязы-биле чурттап турган гитлер генерал Гудериан январь 17-де самолет-биле АКШ-че ужул чоруктан. «Аль-мысри» солунуң сөзү-биле алырга, Гудериан болза, танка талазы-биле тусай эртемдөн генерал болган укурундан АКШ-че чоруктан. Кайрде америк бөлүктөр болза, Гудерианниң чоранынын чылдагынын дугайында кандыг-бир дыңнадыгы кылырындан ойталап турар деп солун немец бижип турар. (СЭТА)

Сириянын чазанга АКШ, Англия болгаш Франциянын чазатарынын ноталары

БЕИРУТ. Саудов сий, Аравиниң радиостанциянын медеэлеп турары-биле алырга, АКШ-тын, Англиянын болгаш Франциянын чазатары шериг материалдарынын бүдүрүлгезин улугтарынын негеп Сириянын чазанга ноталар чоруткан. (СЭТА)

Кореяда болушкуннар

Улустун армиязынын Кол команд-дыланынын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустун армиязынын Кол командылынын январь 23-те дамчыткан медеэзинде чугаалап турары болза, Улустун армиянын кезектери биле кыдат эки-тура-чылар бүгү фронттарга америк болгаш ливиманчы шериглерге удур дайынчы чорудушкуннарын чорутканнар. (СЭТА)

Соңгу-Чөөн Кыдаттын эконом хөгжүдөзи

ПЕКИН. Синьхуа агентилетиниң медеэлеп турары болза, Соңгу-Чөөн Кыдаттың 1950 чылда экономун катап тургузар планын Совет тусунай эртемнирниц дузаламчызы-биле, Соңгу-чөөн кыдаттын огул чурттакчыларынын күш кадып, патриоттуг аяк чорутканынын ачызында чүгле күсүсүшкөн эвес, харын ажыр күсүсүшкөн.

Күрүнениң үлөтүр бүдүрүлгелериниң болгаш көдээ аяк-агы продукцияларын өрткө талазы-биле 1949 чылга дөмөйлөргө планын 102,7 хуу күсүсүшкөн, 65,3 хуу улгаткан; үлөтүр бүдүрүлгезиниң продукциязы өрткө талазы-биле алырга 2 аякыг катап улгаткан.

Тарып аякчалдап турар чер шөлү 1949 чылга дөмөйлөргө 1950 чылда 5,7 хуу улгаткан, эргекен чылда тараанын нити бүдүрүлгези 37 хуу өскөн. Кооператив бодунун хөгжүлгезинде улуг чедишкенин чедиш алган. Кооперативниң нити саны 19,4 хуу өскөн, кезигүшери 127 хуу өскөн; 1950 чылда аны-бүрү сактылар 494 хуу өскөн болгаш планынын күсүсүшкөн 125,8 хуу болган.

Эконом талазы-биле катап тургузарынын чедишкенин ачызында чурттакчыларын амыдыралын деңгели бедип турар. 1950 чылда чикээл алган медеэлерден алырга, көдөзүн чурттакчыларын садып алыр аргазы 1949 чылга дөмөйлөргө 32 хуу өскөн, а хоорай чурттакчыларын 20,5 хуу өскөн